

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI**

**NIZOMIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKAUNIVERSITETI**

Zamonaviy ta'lim va ma'naviy-axloqiy tarbiyaning dolzarb masalalari

mavzusidagi Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi

M A T E R I A L L A R I

2024 yil 17-oktyabr

**“Zamonaviy ta’lim va ma’naviy-axloqiy tarbiyaning dolzarb masalalari”
mavzusidagi xalqaro miqyosidagi ilmiy-amaliy konferensiyasi.
Toshkent.: 2024 yil. 17-oktyabr.**

Mazkur to‘plamda respublikamiz OTM professor-o‘qituvchilarining ta’lim tizimi samaradorligini oshirish, ta’lim-tarbiya jarayonini modernizatsiyalash: kecha va bugungi xolati, Tarbiya fani o‘qituvchisini tayorlashning huquqiy-me’yoriy asoslari, ta’lim muassasalarida Tarbiya fani o‘qituvchisini faoliyatining asosiy yo‘nalishlari, ta’lim-tarbiya jarayonida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirishning pedagogik va psixologik jihatlariga doir qarashlari va taklif-mulohazalar o‘z aksini topgan. Mazkur to‘plam materiallaridan ta’lim muassasalarining professor-o‘qituvchilari, katta ilmiy xodim-izlanuvchilar, mustaqil tadqiqotchilar, talabalar va sohaga qiziquvchilar foydalanishlari mumkin.

Mas’ul muharrir: F.O. Mirzaeva – Pedagogika kafedrası mudiri, dotsent

Tahrir hay’ati a’zolari:

Pedagogika fanlari doktori professor - **Sh.Shodmonova**

Pedagogika fanlari doktori professor - **A.Muxsiyeva**

Taqrizchilar:

M.B.Urazova – pedagogika fanlari doktori professor

M.T.Mirsoliyeva – pedagogika fanlari doktori, dotsent

Sahifalovchi - **G.X. Narzullayeva** - 1-kurs magistranti.

**Anjuman materiallari Nizomiy nomidagi TDPU Ilmiy Kengashining
2024 yil 17-oktyabrdagi 4 – sonli bayonnomasi bilan nashrga tavsiya
etilgan.**

To‘plamga kiritilgan maqolalarning mazmuni, ilmiy salohiyati va dalillarning haqqoniyligi, stilistik va orfigrafik xatolar uchun mualliflar mas’ul.

harakatlarini doimiy ravishda yaxshilaydi, maktabgacha yoshdagi bolani jismoniy rivojlantiradi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida musiqa ta'limini musiqiy faoliyat turlari bilan birga olib borish ayniqsa maqsadga muvofiq kelgan bo'lardi. Musiqiy faoliyatning etakchi turlaridan biri tinglash idrokidir. Musiqani tinglash orqali bola o'z tasavvurlari olamida tinglayotgan asarining qiyofasini chizadi, ammo bola o'zi nimani istayotgan bo'lsa, tinglayotgan musiqasida shuni rasmini chizadi.

Musiqiy faoliyatning keyingi turlari - bu bolalar ijodi va bolalarning musiqiy ijodidir. Bunda bolalar ijodi ularning rasqga tushganlarida, qo'shiq kuylaganlarida musiqiy cholg'ularni chalganlarida namoyon bo'lsa, bolalarning musiqiy ijodi ulardan ijodkorlikni, improvizatsion ijodiy namunalarni va yaratuvchanlikni talab etadi.

Xulosa o'rnida yoritib bermoqchi bo'lgan fikrlarim bugungi maktabgacha ta'lim muassasalarida o'tilayotgan va o'rganilayotgan musiqa ta'limini bolalarga, ularni psixologiyasidan kelib chiqqan holda o'rgatishlik ayniqsa maqsadga muvofiq bo'lar edi. Ta'lim jarayonida bo'ladigan kichik muammolar jumladan bolalarning qo'shiq kuylayotganidagi so'zlarni xato talaffuzi, ritmlarni his etmasligi, umuman musiqaga befarqlik kabilarni chetlab o'tmasdan ularga e'tibor qaratgan to'g'ri yechim topa olish bu albatta pedagogdan yuqori salohiyatni va tadbirkorlikni talab etadi. Zero osmoni musaffo elimizga shunday yuqori malakali va madaniyatli kadrlarning ko'payishi bu eng maqbul yo'l bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Музыкальное воспитание в детском саду/mavzu yuzasidan materiallar.
2. Проблемы музыкального воспитания детей дошкольного возраста/mavzu yuzasidan materiallar
3. Яфальян А.Ф./Учебное пособие для студентов педагогических вузов/Теория и методика музыкального воспитания в начальной школе//Современные наукоемкие технологии. – 2009.

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI O'YIN FAOLIYATI ORQALI KOMMUNIKATIV KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI

Narimbayeva Lola Kuzibayevna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti, p.f.f.d. (PhD)

Ilesova Lazzat Asan qizi

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-bosqich magistranti

Annotatsiya. Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni o'yin faoliyati orqali kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish usullari yoritilgan. Shuningdek, maktabgacha yoshdagi bolalarni kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish eng muvaffaqiyatli bo'lgan shakllar va vositalarni keltirilgan.

Kalit so'zlar: Kommunikativ, ko'nikmala, qobiliyat, o'yin, muloqot, his-tuyg'ular, oila, ijobiy muhit, aloqa, faoliyat.

Bugungi kunda aloqa tobora ko'proq telefonda gaplashish yoki qisqa xabarlarni yuborish bilan bog'liq. Ko'pincha, hatto kattalarda ham bir-biri bilan muloqot qilish qiyinchiliklarga olib keladi. Bolalar aloqa uchun gadjetlardan ham foydalanadilar, buning natijasida ko'pincha tushunmovchiliklar, nizolar, do'stlar topish va mustahkam munosabatlarni o'rnatishda qiyinchiliklar paydo bo'ladi. Va bu bolaning muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir qiladi-nafaqat o'qish muvaffaqiyatiga, balki kelajakda martaba qurish va oilani yaratishga ham ta'sir qiladi. Shuning uchun samarali muloqot qilish va hamkorlik qilish imkoniyatiga ega bo'lish kerak va bolada bu ko'nikmalarni juda yoshligidan shakllantirishni boshlash muhimdir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish xususiyatlarini hisobga olgan holda, kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish eng muvaffaqiyatli bo'lgan shakllar, usullar va vositalarni tanlash kerak. Maktabgacha yoshdagi bolaga pedagogik ta'sir ko'rsatishning asosiy vositasi, mening fikrimcha, o'yin bo'lishi kerak. O'yin maktabgacha yoshdagi bolalarning etakchi faoliyatidir. Bir nechta tadqiqotlar uning ma'nosi haqida gapiradi.

Agar o'yin maktabgacha yoshdagi bolaning etakchi faoliyati va ijtimoiy tajribaning bir shakli bo'lsa, unda nega bu vaziyatdan foydalanib, bolaga zarur bo'lgan barcha bilim, ko'nikma, ko'nikmalarni, shu jumladan muloqot qobiliyatlarini, o'z fikrlarini, his-tuyg'ularini to'g'ri ifoda etish qobiliyatini va boshqalarni singdirasiz.

So'nggi paytlarda ko'plab pedagogik va ta'lim nashrlari ko'pincha o'yin muloqotining tarbiyachiga nisbatan afzalligi to'g'risida ma'lumot nashr etishdi. Va bu ajablanarli emas, chunki bolaning shaxsiyati o'yinda o'z-o'zidan paydo bo'ladi, chunki o'yin faoliyati jarayonida keskinlik engillashadi, bolalar o'zlarini osonroq va erkin tutishadi.

O'yin aloqasi bola uchun juda muhimdir, o'yin aloqasi orqali bolalar osonroq o'rganadilar, o'yin bolani ozod qiladi, uni mustaqil shaxs sifatida ochib beradi. Shu sababli, muassasalarda faqat o'qitish usullaridan ko'ra, bolaning yanada jadal rivojlanishi uchun o'yin usullaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shunga asoslanib, ishning asosiy g'oyasi katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalarning aloqa mashg'ulotlari davomida o'yinlar va o'yin mashqlaridan foydalanish orqali muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish uchun sharoit yaratishdir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish bo'yicha ish bosqichlari

I bosqich-tashkiliy va tayyorgarlik: (loyihani amalga oshirish uchun dasturiy va uslubiy ta'minotni tanlash, maqsad va vazifalarni belgilash).

II bosqich - asosiy: (amaliy materialdan foydalanish).

III bosqich — yakuniy: (maqsadlarga erishish va olingan natijalarni tahlil qilish).

II. Maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha ishlarni amalga oshirish

Maktabgacha ta'limdagi zamonaviy pedagogik texnologiyalar maktabgacha ta'limning davlat standartlarini amalga oshirishga qaratilgan. Biz uchun pedagogik texnologiyaning muhim tomoni bu tarbiyachi tomonidan bolaga bo'lgan munosabatdir. Maktabgacha yoshdagi bolalarda faol faoliyatga qiziqish va ehtiyojni shakllantirish o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi, pedagogik o'zaro ta'sirni optimallashtirish yo'llarini izlaydi

Davlat ta'lim standartini maktabgacha ta'lim tizimiga kiritgandan so'ng, tarbiyachi ta'lim jarayonini qurishning murakkab tematik printsiptiga asoslanib, bolaning rivojlanishi bilan shug'ullanishi kerak: ta'lim muammolarini nafaqat to'g'ridan - to'g'ri ta'lim faoliyati doirasida, balki bolalar bilan kuzatishlar, suhbatlar, yurishlar, o'yin faoliyati, rejim lahzalari.

Biz bolaning bilim faolligini rag'batlantirish uchun turli xil pedagogik texnologiyalardan foydalanamiz, bu esa faoliyat jarayonini qiziqarli va qiziqarli qiladi.

Muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga ta'sir qiluvchi omillar

1. Oiladagi ijobiy muhit

Muloqot ko'nikmalarini shakllantirishning eng muhim va muhim omillaridan biri bu oiladagi muhitdir. Agar uyda nizolar, ota-onalar o'rtasida janjallar tez-tez ro'y bersa, bu asosan bolaning muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishni buzadi, kattalarga bo'lgan ishonchni va ularning qobiliyatlariga bo'lgan ishonchni pasaytiradi. Ota-onalar chaqalog'iga g'amxo'rlik qilishga, sezgir va diqqatli bo'lishga harakat qilishlari kerak. Oiladagi o'zaro tushunish va ijobiy muhit xushmuomalalik va do'stlikni shakllantirishga yordam beradi.

2. Faol tinglashni o'rgatish

Faol tinglash muvaffaqiyatli muloqotning asosidir. Kattalar bolalarga nafaqat g'oyalar va mulohazalarni bildirish uchun o'z navbatini kutishni, balki suhbatning boshqa ishtirokchilarining gaplarini tinglashni ham o'rgatishlari kerak. Bu har qanday muloqotning muhim tarkibiy qismidir.

3. Hissiy aql va empatiya

Hissiy intellektning rivojlanishi atrofda odamlar bilan — tengdoshlar bilan ham, kattalar bilan ham uyg'un munosabatlarni o'rnatishga yordam beradi, his-tuyg'ularingizni tushunish va boshqarish imkoniyatini beradi. Ko'pincha bu nizolarga va tushunmovchiliklarga olib keladigan suhbatning hissiy tomoni. Hamdardlik va hamdardlik qobiliyati muloqotdagi qiyin daqiqalarni yumshatishga yordam beradi.

4. O'z-o'zini hurmat qilish

Muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishda ijobiy o'z-o'zini hurmat qilish va o'ziga ishonch muhim rol o'ynaydi. Ular bolaga ochiq gapirishdan, yangi do'stlar o'ttirishdan, suhbatdosh bilan muloqot qilishdan qo'rqqanlikka imkon beradi.

5. Eruditsiya

Bilimlarning keng doirasi, moslashuvchan aql, vakolatli nutq — bularning barchasi o'ziga bo'lgan ishonchni kuchaytiradi, bolaning o'zini o'zi qadrlashini oshiradi, ya'ni aloqa ko'nikmalarini rivojlantirishga va turli mavzularda suhbatlar o'tkazish qobiliyatiga hissa qo'shadi.

Shunday qilib, o'yin maktabgacha yoshdagi bolalarning mustaqil faoliyati va boshqa faoliyatning ajralmas qismi ekanligini aniqladik. Maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishda kattalar bilan ham uyg'un munosabatlarni o'rnatish, oiladagi o'zaro tushunish va ijobiy muhit ijobiy ta'sir ko'rsatar ekan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari. Maktabgacha ta'lim vazirligi MH-1-son buyrug'i. T.: 2018. 18 iyun.-31b.

2.Babaeva D. R. Nutq o'stirish nazariyasi va metodikasi moduli bo'yicha o'quv-uslubiy majmua.Nizomiy nomidagi TDPU .T.:2018.-139 b.

3.Mo'minova L. R. Maktabgacha yoshdagi bolalarni savodga o'rgatish dasturi. T.:1996-47b.

4.Qodirova.F. Maktabgacha pedagogika . TDPU. T.:2019- 685b.

5.Краева А.А. Формирование коммуникативных умений у детей дошкольного возраста / А.А. Краева, С.Е. Привалова // Педагогическое мастерство и педагогические технологии: материалы X Междунар. науч. практ. конф. / редкол.: О. Н. Широков. - Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс», 2016. -227 с.

“MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING NUTQINI RIVOJLANTIRISHDAGI INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING TASNIFI”	
Karimova Sarvinoz Po'latovna, Ergasheva Feruza Muzaffar qizi MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDABOLALARNI MUSIQIY TARBIYALASH VA TA'LIM BERISH	768
Narimbayeva Lola Kuzibayevna, Ilesova Lazzat Asan qizi MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI O'YIN FAOLIYATI ORQALI KOMMUNIKATIV KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI	770
Saidqulova Gavhar Odiljon qizi, Jo'rayeva Manzura Akmal qizi MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOSHQARUVNI TASHKIL ETISHNING INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI	774
Narimbaeva Lola Kuzibayevna, Jumamurodova Shohzoda Ilhom qizi MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	777
Karimova Sarvinoz Po'latovna, Madraimova Asal Baxrom qizi YOSH AVLODNING MUSIQIY ESTETIKASINJ OSHIRISH XUSUSIDA	779
Karimova Sarvinoz Po'latovna, Mamadismanova Sabrina Axmadjon qizi OILA, TA'LIM MUASSASASI VA IJTIMOYIY BORLIQDA O'SIB KELAYOTGAN AVLODNI SHAKLLANTIRUVCHI MUHIM IJTIMOYIY INSTITUTLAR SIFATIDA	782
Muhiddinova Dilfuza Sherdor qizi, Raxmonqulova Anora MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA RIVOJLANTIRUVCHI O'YIN TEXNOLOGIYASI ASOSIDA REFLEKSIV KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH	787
Muhiddinova Dilfuza Sherdor qizi, Xasanova Ruxshona Farxodovna PEDAGOGIYALARNING AKT (Axborot kommunikatsiya texnologiyalari) SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR	790
Narimbayeva Lola Kuzibayevna, Masharifova Rayhona Abdulakimovna BOLALARNING TEATRLASHTIRILGAN FAOLIYATINI TASHKIL ETISH ORQALI MULOQOT KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHI	793
Narimbaeva Lola Kuzibayevna, Musaeva Gulmira Muxammadali Kizi MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATLARINING SHAKLLANISHI	797
Каримова Сарвиноз Пулатовна, Носиржонова Марина Дилкашбек МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ КЎЗИ ОЖИЗ БОЛАЛАРНИ МУСИҚИЙ КЎНИКМАЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШИ	800
Saidqulova Gavhar Odiljon qizi, Odilbekova Ruzanna Quvondiq qizi MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIMYIY JARAYONLARNI REJALASHTIRISHGA INNOVATSION YONDASHUV	802
Kodirova Muyassar Eshmamat qizi, Ziyodullayeva Sabrina Sunnatullo qizi MAKTABGACHA TA'LIM TARBIYA: KECHA VA BUGUN VA ERTA MISOLIDA	806
Kodirova Muyassar Eshmamat qizi GIPERAKTIVLIKNING MAKTABGACHA TA'LIM YOSHDAGI BOLALARDA IJTIMOYIY VA FIZIOLOGIK SABABLARGA KO'RA KELIB CHIQISHI VA TASNIFLANISHI	810
Narimbayeva Lola Kuzibayevna, Rustambekova Aynissa Ravshan qizi TEATR FAOLIYATI ORQALI BOLALARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATLARINING RIVOJLANTIRISHI	816
Saidqulova Gavhar Odiljon qizi, Sultanova Sarvinoz Muzaffar qizi MAKTABGACHA TA'LIMDA MUSIQA TARBIYASI	819
Saidqulova Gavhar Odiljon qizi PEDAGOGIK OLIY TA'LIM MUASSASALARI MAKTABGACHA TA'LIM TALABALARI O'RTASIDA MUSIQA O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH MECHANIZMLARI	821
Shariyeva Gavxar Turavoyevna, Salimboyeva Shoista San'atjon qizi BOLA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA BOLA TILINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	825
Tursunboyeva Zuxra Umid qizi MAKTABGACHA YOSHDAGI TARBIYALANUVCHILARNI ATROF –OLAM BILAN TANISHTIRISH USHLBLARI	827
Xolmatova Salima Kuziboyevna, Bahtiyarova Ro'za Oybek qizi, Jamaliddinova Gulsanam Zokirjon qizi DIDAKTIK O'YINLARNING MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING AQLIY RIVOJLANTIRISHDAGIAHAMIIYATI	832